Upoznaj se sa pravima koje imaš u digitalnom okruženju

Smernice Saveta Evrope za poštovanje, zaštitu i ostvarivanje prava deteta u digitalnom okruženju

Namenjeno deci i omladini do 18 godina

www.coe.int/children

Gradimo Evropu za i sa decom

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Ko je napisao ove smernice i zašto?

Savet Evrope čini 46 zemalja u Evropi koje zajedno rade na obezbeđivanju mira i zaštiti ljudskih prava:

One pomažu zemljama u Evropi da štite **dečija prava, tvoja prava**.

Tu spadaju i tvoja prava u **digitalnom okruženju***.

Savet Evrope želi da odrasli i deca razumeju šta je potrebno učiniti da bismo obezbedili da deca ostvaruju svoja prava u digitalnom okruženju.

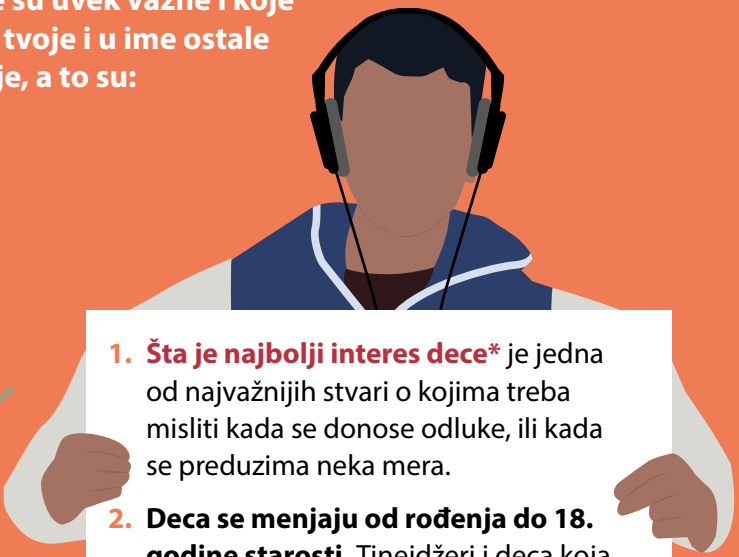
Dečija prava su obećanja koje su države dale deci kako bi im pomogle da uživaju u dobrom životu.

***Digitalno okruženje** podrazumeva sve načine na koje deca koriste računare i internet, pametne telefone i tablete, kompjuterske igrice i društvene mreže.

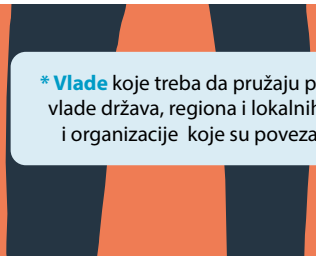
Koje su neke od najvažnijih stvari koje moramo imati na umu kada štitimo dečija prava?

Postoji 5 stvari koje su uvek važne i koje svako ko odlučuje u tvoje i u ime ostale dece mora da poštuje, a to su:

1. **Šta je najbolji interes dece*** je jedna od najvažnijih stvari o kojima treba misliti kada se donose odluke, ili kada se preduzima neka mera.
2. **Deca se menjaju od rođenja do 18. godine starosti.** Tinejdžeri i deca koja su tek prohodala imaju različite sposobnosti i potrebe.
3. **Prema deci ne treba postupati drugačije nego sa odraslima, ukoliko za to ne postoji dobar razlog.**
4. **Mišljenja dece treba saslušati i shvatiti ih ozbiljno.**
5. Vlade* treba da **podstiču, podržavaju i sarađuju sa ostalima** (kao što su poslovne organizacije, učitelji/nastavnici, roditelji i deca) u zaštiti dečijih prava.

* **U najboljem interesu deteta** znači da kada se donosi neka odluka, dobrobit deteta mora uvek biti na prvom mestu.

* **Vlade** koje treba da pružaju podršku deci su vlade država, regiona i lokalnih samouprava i organizacije koje su povezane sa njima.

Koja tvoja prava moraju da budu zaštićena i zašto?

Sva deca bi trebalo da imaju mogućnost da koriste digitalno okruženje

Potrebno je da ono:

- Malo košta (i, ukoliko je moguće, bude besplatno na javnim mestima).
- Takođe omogućava da ga koristi svako od vas ko ima neki invaliditet, ko živi na selu ili ko je dete-migrant.

Tvoje **pravo na informisanje**

- Vlade država treba da ti omoguće lak pristup dobrim informacijama za decu;
- Treba da naučiš kako se poštuju drugi ljudi na internetu (npr. nećeš podsticati vršnjačko nasilje ili drugu vrstu nasilja);
- Poslovne organizacije treba da pruže informacije o uslovima korišćenja koje možeš da pronađeš i razumeš.

Tvoje **pravo da učestvuješ u donošenju odluka**

- Škole, vlade, poslovne organizacije i međunarodna tela treba da te pitaju za mišljenje i da ga shvate ozbiljno.

Tvoje **pravo da osnivaš i da se pridružuješ grupama na internetu**

- Država i ostali ne bi trebalo da te nadgledaju kada si na mreži, osim onda kada je to dozvoljeno zakonom.

Tvoje **pravo na igru**

- Vlade i poslovne organizacije treba da te podstiču da se igraš, da koristiš maštu, rešavaš probleme i da sarađuješ sa drugom decom.

Tvoje **pravo na privatnost i zaštitu ličnih podataka***

- Svi treba da budu upoznati sa tvojim pravom na privatnost.
- Ti treba da naučiš kako da čuvaš svoje lične podatke kada si na internetu.
- Tvoji lični podaci smeju da se koriste samo uz tvoju dozvolu (ili, ako si veoma mlad, onda uz dozvolu tvojih roditelja) i ukoliko je to u skladu sa zakonom.
- Treba da budeš u stanju da razumeš kako se koriste tvoji lični podaci i kako ih možeš obrisati ili ispraviti greške u njima.
- Pametni uređaji u igračkama ili odeći ne bi trebalo da se koriste za prikupljanje informacija o tebi.

Tvoje **pravo na zaštitu od povređivanja***

- Postoje provere starosne granice (za korišćenje digitalnog okruženja).
- Ti i tvoji roditelji znate šta je vršnjačko nasilje na internetu, kako postupati sa neprikladnim sadržajima i opasnostima koje vrebaju od nepoznatih osoba.
- Trebalo bi da imaš mogućnost da lako prijaviš neprikladan sadržaj ili ponašanje.
- Obustavljeno je onlajn prikazivanje materijala o seksualnom zlostavljanju dece.

Tvoje **pravo na obrazovanje**

- Škole treba da raspolažu digitalnim tehnologijama koje su ti potrebne.
- Potrebno je da ovladaš veštinama koje su ti potrebne. Pri tome je naročito važno dobiti podršku za to ako si devojčica, ako ti je porodica slabog materijalnog stanja ili ako imaš neki od invaliditeta.

***Lični podaci su:** tvoje ime, godište, gde živiš i gde se trenutno nalaziš.

***Povređivanje obuhvata:** vršnjačko nasilje, navođenje dece da počine krivično delo, podsticanje polne netrpeljivosti, rasizma, samoubistva ili samopovređivanja; kockanje, seksualno zlostavljanje; prekomerna upotreba računara, tableta ili pametnih telefona koja ometa spavanje ili šteti zdravlju.

Šta je potrebno da Vlade država i ostali učine kako bi ti mogao/-la da ostvariš svoja prava u digitalnom okruženju?

- Da donose **zakone i praktične politike** koje štite tvoja prava u digitalnom okruženju.
- Da se postaraju da **svi učesnici rade zajedno**.
- **Da informišu i podstiču** sve koji rade sa decom da razumeju i daju sve od sebe da obezbede ostvarivanje tvojih prava u digitalnom okruženju.
- Da omoguće da svi vi pojedinačno imate pristup digitalnom okruženju.
- Da sprovode **istraživanja** kako bi razumeli kako ti možeš da imaš koristi od digitalnog okruženja i da se zaštitiš od štetnih i neprikladnih sadržaja u njemu.
- **Žalbe i pravna zaštita*.** Vlade treba da se postaraju da ti i tvoji roditelji imate zakonsko pravo na žalbu kada se tvoja prava ne poštuju, na načine koje je lako razumeti i koristiti.

*Pravna zaštita obuhvata: izvinjenja, uklanjanje štetnog sadržaja, zahteve za odštetu, ispravljanje informacija koje su netačne.

© Savet Evrope, Maj 2020

Raspored i ilustracija: Andy Matthew
Izveštaj sačinio, Edinburg (UK)

Svi zahtevi koji se tiču umnožavanja ili prevoda celog dokumenta ili njegovih delova treba da budu naslovljeni na Direkciju za komunikacije (F-67075 Strasbourg Cedex ili publishing@coe.int).

Ova publikacija sadrži verziju Preporuka CM/Rec(2018)7 Komiteta ministara državama članicama o Smernicama za poštovanje, zaštitu i ostvarivanje prava deteta u digitalnom okruženju.

Ovu publikaciju preveo je Savet Evrope za borbu protiv seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja dece putem interneta @Europe(EndOCSEA@Europe), uz finansijsku podršku Fonda za zaustavljanje nasilja.

Otkrijte smernice i saznajte o svojim pravima u digitalnom okruženju.

Da saznate više o Savetu Evrope na polju dečijih prava, posetite:
www.coe.int/children

Želeli bismo da se zahvalimo profesorki Laura Lundy i Dr Michelle Templeton sa Kraljevskog Univerziteta Belfast (UK), koji su nam pomogli da pripremimo ovu verziju smernica Saveta Evrope kao i Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija, Nacionalnom Kontakt centru za bezbednost dece na internetu koji su pomogli u pripremi srpske verzije.

QUEEN'S UNIVERSITY BELFAST

CENTRE FOR CHILDREN'S RIGHTS

SRP

Savet Evrope je evropska organizacija 46 zemalja sa sedištem u Strazburu, Francuska. Osnovan je kako bi se osiguralo da sve ove zemlje štite ljudska prava, uključujući i dečija prava, sprečavanjem svake vrste nasilja nad njima i podržavajući decu da razviju svoj pun potencijal.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE